

40 . Jac | Comuna: Creaca | Județ: Sălaj | Punct: Pomot | Anul: 2008

Anul: 2008

Cod RAN: 140734.02

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Domestic

Autori: Eric Charles De Sena, Alexandru Matei

Instituții: Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău

Raport

În campania anului 2008, la Porolissum în sectorul municipiului roman, zid de incintă, zona centrală – forum, au fost realizate cercetări arheologice în baza contractului încheiat de către MJIA cu MCC și cu sprijinul studenților americani participanți la proiectul internațional Porolissum Forum Project.. Cercetările au fost realizate pe terasa centrală situată la S, SE de latura dextra a castrului mare de la Porolissum.

Au fost trasate și realizate un număr de 14 secțiuni de diferite lungimi și 7 casete. Astfel numerotarea acestora, s-a făcut în continuarea numerotării secțiunilor și casetelor din anul trecut adică cu nr.13 pentru prima secțiune nou realizată în zona centrală adică în zona forum-ului și apoi cu indicativul primelor litere ale alfabetului pentru secțiunile și casetele nou realizate în continuarea sau în prelungirea casetelor și secțiunilor mai vechi. S-a ajuns astfel cu numerotarea la numărul 20 al secțiunilor și casetelor (în anul 2009 se va continua cu numărul 21 la prima secțiune sau caseta nouă realizată separat). Adunând astfel numărul secțiunilor și casetelor realizate în anul 2008 și care au primit numere noi și cele vechi cu indicativul primelor litere ale alfabetului, rezultă că în anul 2008 au fost realizate-săpate în total un număr de 21 de secțiuni și casete noi.

Obiectivele cercetării acestui an au fost: delimitarea curții interioare a forumului pe toate laturile, identificarea laturii exterioare a forumului de pe latura de V pentru a se putea stabili dimensiunile exterioare (lungimea) acestui edificiu central al orașului. S-a urmărit stabilirea dimensiunilor bazinului subteran – rezerva de apă a orașului roman, identificat la V de forum în imediata sa vecinătate, precum și existența zidului de incintă de pe latura de VSV a orașului roman, a unei eventuale porți.

Prezentăm rezultatele cercetărilor din casetele și secțiunile prezentate într-o ordine aleatorie (privind numărul lor), având ca mod de prezentare apartenența la aceeași arie de cercetare și zona sa limitrofă. Astfel:

Secțiunea S.10 A., reprezintă continuarea spre SV spre curtea forumului a mai vechii secțiuni S. 10/2007 . În această secțiune a fost resăpat și identificat zidul (de 0,80 m grosime) exterior spre curte al basilicii forumului precum și zidul porticus-ului. Atașat zidului porticus-ului, spre curte, apare în S.10. A un zid semicircular care prezintă o bună izolație atât pe interiorul său cât și pe fața exterioară a zidului exterior spre curte a posibilei basilici aflate pe această latură a forumului, zidul cu grosimea de 0,80 m. Această absidă construită de fapt în interiorul curții, are zidul semicircular cu grosimea de 0,60 m în elevație. Zidul absidei este construit din piatră prinsă cu mortar și prezintă o relativ bună izolație spre interior. De semnalat că elevația acestui zid, pornește la nivelul curții forumului, nivel care aparține ultimei faze romane de amenajare a curții, adică a nivelului zonei cimentate - izolate – cu un strat subțire de mortar pentru impermeabilitate și reținerea apei de ploaie într-un bazin amenajat ad-hoc în curtea forumului. Sigur acest bazin aparține unei perioade postromane de amenajare a zonei.

Cercetările realizate în celelalte 4 casete și au adus argumente care susțin acest lucru. Canalul care evacuează apa din acest bazin ere fundul deasupra nivelului roman de călcare pe nivelul curții forumului. Zidul porticusului a fost refacut cu alte dimensiuni, bazele de coloane apar dispuse neuniform pe acest zid

Practic din același loc unde canalul nu mai este surprins și zidul porticus-ului apare refăcut. Astfel zidul porticus – ului își schimbă grosimea, apare în continuare spre colțul nordic al curții forumului, cu doar cca 0,30 m grosime. Dar trebuie semnalată tehnica deosebită de construcție a acestui nou zid al porticus – ului, piatra și cărămizile din care este construit sunt prinse cu un mortar relativ de foarte bună calitate, aproape impermeabil. Poate și colțul de NNV al curții forumului a fost transformat într-o fază ulterioară într-un bazin de apă amenajat ad-hoc în această zonă a curții. La mijlocul acestei casete 10 E., zidul porticus-ului se îngustează așa cum am prezentat mai sus și se pare că blochează o intrare ce era inițial amenajată în această zonă a porticus-ului. La fel nici bazele de coloană surprinse în această săpătură în Caseta 10 E, precum și în toate casețele deschise în acest an 2008, nu au aceleași dimensiuni și nu sunt cioplite din aceeași piatră. Și acestea sunt argumente puternice care ne arată clar o refacere târzie a acestei zone a porticus – ului, credem noi în finalul epocii romane sau mai sigur într-o epocă imediat postromană, post-aureliană.

La SSE de bazinul amenajat în curtea forumului atașat porticusului, a fost identificat zidul estic la unei clădiri târzii construită cu zidurile masive de piatră (parțial având monumente romane puse în zid). Clădirea (baie ?) a fost amplasată și construită, suprapunându-se peste latura de SSE a curții și parțial peste porticusul și clădirea forumului de pe această latură, pe care le-a distrus astfel în momentul construirii. La cca. 8,5 m est de colțul clădirii târzii surprinsă în S 7 A. a fost identificat un alt zid târziu construit din piatră de suprafață și fragmente de monumente puse în zid. Acest zid are traseul perpendicular pe zidul estic al clădirii târzii și la fel perpendicular pe zidul porticus – ului. Acest zid prin poziția sa stratigrafică, amenajat pe nivele de dărâmatură aparține sigur unei faze clar postareline de amenajare a zonei.

Practic acesta este zidul care oprește apa de ploie captată de pe acoperisul laturii estice a clădirii forumului, formând un dig întărit cu multe alte pietre și fragmente de monumente puse ca întăritură peste acest zid târziu. Avem astfel explicația izolării unei suprafețe din partea estică a curții forumului care la un moment dat a fost transformată într-un mare bazin colector de apă de ploie. Avem astfel o explicație a unei perioade mai grele de viață a locuitorilor probabil asediați cândva în mijlocul acestor ruine și încercând disperati să reziste și să-și facă o rezervă de apă.

Cercetarea întregii suprafețe a curții care a avut la un moment dat funcția de bazin de apă pluvială o să aducă, credem noi date importante privind momentele grele din viața locuitorilor daco romani de la Porolisum într-o epocă mult după părăsirea Daciei de către romani.

Secțiunea nr.16 a fost trasată peste latura vestică a forumului, în zona colțului de vest. S-a dorit secționarea acestei laturi pentru a afla cu precizie dimensiunile curții și ale întregii clădiri ce constituie forumul. În zona m. 20 – 27 au fost surprinse zidurile semicirculare ale unei abside care avea raza de 3 m cu vârful spre interiorul clădirii, adică spre est. În zona m. 28 – 29 a fost identificat zidul exterior al forumului pe această latură de vest. Coroborând rezultatele acestei măsurători cu rezultatele obținute în urma cercetărilor din anii precedenți am obținut dimensiunile clădirii forumului orașului roman Porolisum, astfel lungimea acestei clădirii a forumului este de 82 m.

Cu secțiunea nr.16 A s-a încercat identificarea zidului exterior al încăperilor de pe latura nordică a forumului și a porticus-ului de pe latura nordică, Așa cum de fapt aceste ziduri au fost identificate și în secțiunile anilor precedenți, cele două ziduri se află la o distanță de 3 m unul de celălalt. Este exact aceeași distanță cunoscută ca rezultat al cercetărilor din anii precedenți. Prin urmare a fost identificat porticus-ul și pe latura de N a forumul. Zidul porticus-ului are aici aceeași îngroșare de cca 0,60 m cu piatră diferită decât zidul propriu – zis, prezentând aceeași situație de refacere târzie a acestui zid așa cum el a fost refăcut – reamenajat și pe latura de est cercetată în acest an prin casețele nr.10 A, 10 B, 10 C, 10 D, 10 E. Iar zidul exterior, spre spațiul porticus-ului, zidul carceres-urilor de pe latura nord-vestică are grosime de 0,80 m.

Astfel prin rezultatele obținute în urma cercetărilor realizate cu secțiunile S. 16., S.16 A și S.16 B. s-au aflat dimensiunile (lungimea) clădirii forumului care este de 82 m, aflându-se și faptul ca planul inițial al forumului a fost modificat cu intervenții ulterioare. Cercetările anilor viitori vor stabili aceste modificări ale planului inițial al forumului.

Secțiunea nr. 17 a fost trasată cu orientarea E - V peste colțul de SE al curții forumului. S-a dorit identificarea porticus-ului de pe această latură de SE a forumului și a zidului inițial al clădirilor (basilica?) spre porticus. În secțiunea nr.17. nu s.a identificat nici un zid care ar putea fi interpretat ca zidul porticus-

ului. În capătul spre curte a acestei secțiuni a apărut un zid care apare stratigrafic ca un zid târziu, cu un traseu paralel cu lungimea forumului. De asemenea în zona m. 7 – 12 apare o clădire (o anexă ?) a clădirii târzii identificată în casetele 15 și 15 A. Lucrările de construcție a acestei anexe ? au deranjat total întreaga zonă. Nu au putut fi identificate cele două ziduri care ar fi putut întregi astfel planul inițial al forumului

Concluzia cercetărilor anului 2008 în curtea forumului și la cele patru colțuri ale acestei mari clădiri este că încă nu cunoaștem care este organizarea forumului pe laturile de V și S și care este dimensiunea exactă a curții forumului, sau dacă există porticus și pe aceste laturi de S și vest, intervențiile ulterioare au distrus aceste zone.

Secțiunea nr. 13 este trasată peste zona săpată în anul 2007 unde a apărut o construcție subterană, situată în afara forumului. La capetele acestei casete a apărut aceeași curte pavată, iar în mijlocul casetei a apărut o îngrămăditura mare de piatră adusă și aruncată în această zonă de cca. 5 x 2 m. După scoaterea pietrelor s-a ajuns la o adâncime de peste 5,15 m. În fapt pe extremitățile acestei îngrămădiri de piatră și cărămizi se surprinde mai sus la cca. -0.40 m adâncime, un zid de piatră placat cu cărămidă. Iar cărămizile, prinse într-un mortar relativ de bună calitate, apar dispuse oblic ca pentru realizarea unei bolte. După „golirea” totală a pietrelor și pământului în această zonă, aici a apărut fiind descoperită o încăpere subterană care are pereții lucrați din cărămidă, pereți care se termină cu bolți lucrate tot din cărămidă. S-a golit colțul nordic al încăperii surprins și s-a ajuns pe fundul acestei încăperii, la cca. 5,15 m adâncime măsurată de la firul ierbii. Zidurile lucrate din cărămidă coborau neatinsse, cu tencuiala și stratul de izolare intacte Sigur această încăpere care pare să fie de dimensiuni mai mari, Merită semnalat stratul de izolație care “ izolează “ perfect toată suprafața zidurilor, și a podelei. Apare ca o izolație hidraulică, împotriva infiltrațiilor apei atât dinspre exterior spre interior cât și invers. Prin prelungirea secțiunii nr.13 A spre est spre secțiunea nr.13, s-au aflat dimensiunile acestei construcții subterane boltite realizate din cărămidă și extrem de bine izolată. Acestea sunt de 2,80 m lățime x 4,80 m lungime și 3,80 m înălțime.(cca. 60 mc.de apă, cca 60.000 l de apă ca rezervă).

Prin urmare clădirea subterană boltită, bine izolată și realizată din cărămidă reprezintă bazinul “rezerva de apă” a întregului oraș în momente de asediu sau de distrugere a apeductului.

Secțiunea nr.13 A are lungimea de 21 m iar lățimea de 2 m. și este trasată la 3 m S de marginea sudică a casetei nr.13. perpendicular pe aceasta. A fost astfel identificată latura sudică a “bazinului rezerva de apă” stabilindu-i-se astfel dimensiunile exterioare de 5,40 x 3,40 m. În zona m. 0-3 apare aceeași curte pavată cu piatră măturată bătută cu maiul. De la m. 3 spre m. 3-5 apare o podea a unei construcții care are zidurile identificate în zona m. 5,50 și un zid despărțitor în zona m. 8-9. De la acest zid spre m: 21 toată suprafața secțiunii a fost acoperită cu un strat gros de țiglă căzută de pe acoperișul cădirii. Podeaua pe care s-a prăbușit țigla de la acoperiș, este o podea de bună calitate realizată din mortar și cărămidă pisată în compoziție (cocciopesto). Nu s-a surprins zidul care închide spre S această mare încăpere.

Secțiunea nr.18 apare trasată spre S peste buza terasei în continuarea secțiunii nr. 13 A. Au fost surprinse: zidul de incintă al orașului, canalul colector principal de evacuare a dejecțiilor, precum și cele două ziduri paralele ale colonadei care înconjoară zona centrală a orașului.

Secțiunea nr.18 A este trasată la V de latura vestică a secțiunii nr.18, perpendicular în zona m. 10 – 12 din această secțiune. A fost descoperită o zidărie plină care se pare că face un plan rectangular de zidărie plină lucrat chiar cu blocuri de piatră fasonată. Acest “soclu” de zidărie plină are dimensiunile de 7 x 3,5 m. Acest soclu este alipit/atașat la zidul de incintă al orașului.

Campania de cercetări arheologice din zona centrală a orașului roman Porolissum realizată în anul 2008 a adus ca rezultate imediate, date noi privind existența unor clădiri târzii construite peste laturile de V și S ale forumului. A fost stabilită lungimea precisă a clădirii forumului care este de 82 m. Astfel s-a reconfirmat existența unei refaceri târzii a clădirii inițiale a forum-ului precum și construirea unei clădiri târzii (baie) peste latura sud-estică a forum-ului. A fost identificat “Bazinul Rezerva de Apă” pentru locuitorii municipiului de la Porolissum, precum și urmele ale unor locuiri romanice târzii, postauréliene la Porolissum. Au fost aduse date noi privind existența unei porți de intrare în oraș pe latura de SSV.

Cercetările campaniilor viitoare trebuie să sondeze latura vestică și colțurile S vestice atât ale curții

interioare cât și pe cele ale laturii exterioare a forumului.

Informații suplimentare online

[Raportul 4260 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserv Cimec.ro](#)
